

Agnė Aleksaitė – humanitarinių mokslų daktarė, Lietuvių kalbos instituto Bendrinės kalbos tyrimų centro jaunesnioji mokslo darbuotoja

Moksliniai interesai: žodžių daryba, neologija, stilistika, interneto lingvistika

El. paštas: ag.aleksaite@gmail.com

Agnė Aleksaitė – PhD in Humanities, a junior researcher at the Research Center of the Standard Language, Institute of the Lithuanian Language

Research interests: word-formation, neology, stylistics, Internet linguistics

E-mail: ag.aleksaite@gmail.com

Agnė Aleksaitė

Lietuvių kalbos institutas

KALBINIS MANDAGUMAS NEKILNOJAMOJO TURTO SKELBIMUOSE: PRAŠYMAI

Anotacija

Straipsnyje tiriami rašytinės lietuvių kalbos prašymai ir jų mandagumas, fiksuoti pagrindiniame nekilnojamojo turto (toliau – NT) skelbimų portale *Aruodas.lt* (kiti specializuoti ar bendro pobūdžio skelbimų portalai, t. y. *domoplius.lt*, *kampas.lt*, *skelbiu.lt* ir pan., nebuvo stebimi, nes juose pateikiama palyginus nedaug skelbimų, be to, daugelis NT skelbimų dubliuoja portale *Aruodas.lt* pateiktus skelbimus). Empirinė medžiaga, kurią sudaro 1 000 šnekos aktų, rinkta nuo 2020 m. balandžio 6 d. iki 2021 m. gegužės 30 d. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti taikomų strategijų tipus pagal prašymų tiesiogiskumo laipsnį, ištirti vidines ir išorines prašymų branduolių modifikacijas ir galiausiai nustatyti pagrindines kreipinių formas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: kalbinis mandagumas, prašymai, prašymų strategijos, nekilnojamojo turto skelbimai.

Abstract

The article deals with written Lithuanian language requests found on *Aruodas.lt*, the main portal for real estate (RE) classifieds (other specialised or general classifieds portals, such as *domoplius.lt*, *kampas.lt*, *skelbiu.lt*, were omitted because they contain a relatively small number of ads; and besides, many of their RE ads overlap with the classifieds published on *Aruodas.lt*) and the politeness of such requests. The empirical material, consisting of 1,000 speech acts, was gathered between 6 April 2020 and 30 May 2021. The study aims to determine the types of applicable strategies according to the degree of the directness of the requests, examine internal and external modifications of request cores, and ultimately identify the main forms of addresses.

KEY WORDS: linguistic politeness, request, request strategies, real-estate advertisement.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rh.v30i0.2451>

Įvadas

Šio straipsnio objektas – nekilnojamojo turto (toliau – NT) skelbimų prašymai. Ši direktyvų grupė (dar žr. Hassall 1999, 586; Gudavičienė 2006, 60;

Kamandulytė–Merfeldienė, Vainilavičiūtė 2018, 71) tyrimui pasirinkta, nes „lietuvių prašymai pakankamo mokslinio dėmesio dar nėra sulaukę“ (Hilbig 2010, 12; apie kalbinio mandagumo¹ tyrimų stygių Lietuvoje dar žr. Hilbig 2008, 1; Hilbig 2010, 63; Jakimovienė 2017, 2; plg. užsienio mokslinių veikalų gausą apie prašymų strategijas, pvz., Bilbow 1995, 45–55; Gao 1999, 73–86; Hassall 1999, 585–606; Cook, Liddicoat 2002, 19–39; Zhang, Shin, Rue 2007, 112–119; Battaller 2010, 160–175; Jalilifar, Hashemian, Tabatabaee 2011, 790–803; Burgucu-Tazegül, Han, Engin 2016, 105–115; Yazdanfar, Bonyadi 2016, 1–11; Febriani, Hanidar 2019, 51–58 ir daugelis kitų), nors ši direktyvų grupė yra svarbi kasdienio gyvenimo dalis (Febriani, Hanidar 2019, 51). Straipsnyje tiriami rašytinės lietuvių kalbos prašymai ir jų mandagumas, fiksuoti pagrindiniame NT skelbimų portale *Aruodas.lt* (toliau – ARD). Empirinė medžiaga, kurią sudaro 1 000 šnekos aktų, rinkta nuo 2020 m. balandžio 6 d. iki 2021 m. gegužės 30 d. Kiti specializuoti ar bendro pobūdžio skelbimų portalai (*domoplius.lt*, *kampas.lt*, *skelbiu.lt* ir pan.) nebuvo stebimi, nes juose pateikiama, palyginus su ARD, ne daug NT skelbimų, be to, dauguma NT skelbimų dubliuoja ARD pateiktus skelbimus. Straipsnio tikslas – ištirti lietuviškų NT skelbimų prašymų strategijas ir pastrateges. Tikslui pasiekti iškelti tokie uždaviniai: 1) atlikti prašymų strategijų analizę; 2) nustatyti taikomų strategijų tipus pagal prašymų tiesiogiskumo laipsnį; 3) ištirti vidines prašymų branduolių modifikacijas; 4) išanalizuoti išorines prašymų branduolių modifikacijas ir 5) nustatyti pagrindines kreipinių formas NT skelbimuose.

Nors paprastai „ko nors prašydamas adresantas daugiau ar mažiau apsunkina adresatą, todėl norėdamas pasiekti komunikacinį savo tikslą, bet kartu ir nepakenkti tarpusavio santykiams, yra priverstas imtis mandagumo priemonių“ (Hilbig 2010, 12), tačiau NT skelbimų prašymai ypatingi tuo, kad a) adresantas (NT savininkas) užima aukštesnę socialinę padėtį (apie socialinės galios įtaką šnekos aktui žr. Ryvitytė 2011, 73–74; Gudavičienė 2006, 62–63), t. y. adresatai (NT tarpininkai) yra priklausomi nuo adresanto: NT savininkai sprendžia, ar profesionalų siūlomos tarpininkavimo paslaugos, parduodant / nuomojant NT, jiems yra reikalingos, be to, b) rašytiniame diskurse, kai tarp komunikantų nėra glaudžių tarpusavio santykių, adresantas gali laisviau rinktis įvairias prašymų strategijas, nepaisyti mandagumo priemonių.

¹ Nors lietuvių kalbotyros veikaluose įvairuoja terminų *lingvistinis mandagumas* (anglų k. *linguistics politeness*) ir *kalbinis mandagumas* vartoseną, šiame straipsnyje nuosekliai vartoti pasirinktas terminas *kalbinis mandagumas* (plačiau apie termino *lingvistinis mandagumas* kritiką žr. Čepaitienė 2013, 309–310). *Kalbinis mandagumas* – tai „tam tikrų principų, strategijų taikymas siekiant išvengti bendraujant galimos trinties, priešiško, išlaikyti socialinę pusiausvyrą, palaikyti arba stiprinti gerus pašnekovų santykius“ (Hilbig 2010, 19; dar žr. Yazdanfar, Bonyadi 2016, 2; Kamandulytė–Merfeldienė, Vainilavičiūtė 2018, 67; Kavaliauskaitė–Vilkinienė 2019, 98; Katinaitė, Hilbig 2021, 59–61).

NT skelbimuose taikomos prašymų strategijos

Skiriamos tokios pagrindinės prašymų strategijos: *tiesioginė* (toliau – T), *konvencionaliai netiesioginė* (toliau – KN) ir *nekonvencionaliai netiesioginė* (toliau – NN) (plačiau žr. Blum–Kulka, Olshtain 1984, 201; Hassall 1999, 587; Kamandulytė–Merfeldienė, Vainilavičiūtė 2018, 72). ARD didžiąją daugumą (61,6 %; 616) sudaro T prašymai (anglų k. *direct requests*), NN (anglų k. *non-conventionally indirect requests*) prašymų rasta labai mažai (0,5 %; 5) (žr. 1 paveikslą), o KN (anglų k. *conventionally indirect requests*) prašymų, kuriuose „[A]dresanto komunikacinė intencija realizuojama nurodant į parengiamąsias sąlygas, reikalingas prašymui atlikti: adresato galėjimą, norą atlikti pageidaujamą veiksmą, veiksmo neakivaizdumo sąlygą“ (Hilbig 2010, 53), pvz., *Gal galėtumėte / norėtumėte neskambinti ir nesiūlyti savo paslaugų? Neskambinsite?*, tiriamuoju laikotarpiu ARD iš viso nerasta² (dar apie KN žr. Brown, Levinson 1987, 132–144).

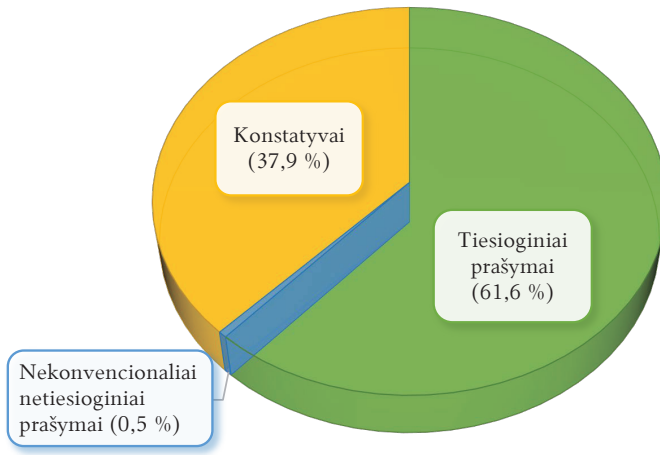
Nemažą dalį empirinės medžiagos³ sudaro konstatyvai (37,9 %; 379), t. y. konstatuojamieji sakiniai, teiginiai, kurie atlieka referentinę (informacijos perdavimo) funkciją (dar žr. Ryvitytė 2011, 50–51), todėl „jie apskritai jokio mandagumo / nemandagumo laipsnio nerodo“ (Čepaitienė 2007, 38), pvz.:

- (1) Butą parduoda savininkas, tarpininkavimo paslaugos nedomina.
- (2) Su NT tarpininkais nebendrausime, parduoda savininkas.
- (3) Tarpininku paslaugos nedomina, parduoda rangovas tiesiogiai!
- (4) Parduodama be tarpininkų pagalbos.
- (5) Nekilnojamojo turto brokerių paslaugos nėra reikalingos.
- (6) Butas parduodamas be tarpininkų ir jų paslaugų nepageidaujame!
- (7) Su NT firmomis sutarčių nesudarinėjame.
- (8) Tarpininkai, siūlantys parduoti butą, nepageidaujami.

Pavyzdžiai rodo, kad konstatyvams būdinga šabloniška raiška, kai kurie sakiniai NT skelbimuose vartojami taip dažnai, kad jau yra virtę kalbiniais štais, pvz., *brokerių paslaugos nedomina* (11,6 %; 44); *butas parduodamas be tarpininkų* (8,2 %; 31); *tarpininkų paslaugos nedomina* (8,4 %; 32); *agentai nepageidaujami* (7,4 %; 28); *brokerių skambučiai nepageidaujami* (4 %; 15) ir kt.

² Šio tyrimo rezultatus palyginus su ankstesnio tyrimo rezultatais, matyti, kad dažniausia lietuvių (aukštųjų mokyklų studentų) prašymų strategija buvo KN (64 %), antra pagal dažnumą – T (26,9 %) ir paskutinė – NN (6,6 %) (Hilbig 2010, 219, 220). Plg. lietuviai studentai atsakyti linkę netiesiogiai (61,8 %) (Katinaitė, Hilbig 2021, 63, 70).

³ Vartosenos pavyzdžių kalba netaisyta.

1 pav. Prašymo strategijų ir neutralių konstatyvų pasiskirstymas
NT skelbimų portale *Aruodas.lt*

NT skelbimuose taikomų prašymo strategijų tipai

Daugiausia ARD, kaip minėta, rasta T prašymų (61,6 %; 616), kurie „paprastai reiškiami liepiamąja nuosaka arba vartojant prašymo aktą įvardijantį performatyvinį veiksmažodį“ (Hilbig 2010, 52–53). T strategija NT skelbimų portale smulkiau skyla į penkis tipus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Tiesioginės strategijos tipai, fiksuoti NT skelbimų portale *Aruodas.lt*

Tipas	abs. sk.	proc.
Eksplicitiniai performatyvai	512	83,1 %
Imperatyvai	87	14,1 %
Mišrūs	11	1,8 %
Kvietimai	3	0,5 %
(Ne)reikiamybės konstatavimai	2	0,3 %
Noro konstatavimai	1	0,2 %

1 lentelės duomenys rodo, kad ARD vyrauja eksplcitiniai performatyvai⁴ (83,1 %; 512) su performatyviu veiksmažodžiu *prašome / prašom* (61,3 %; 314), *prašau* (36,1 %; 185), *prašytume* (0,8 %; 4), *prašyčiau* (0,2 %; 1), *paprašysiu* (0,2 %; 1) ir bendrašakniu prašymą reiškiančiu daiktavardžiu *prašymas* (1,4 %; 7) (plačiau apie prašymo raišką žr. Čepaitienė 2007, 154–163):

- (9) Butą parduoda savininkai, NT agentų prašome nesikreipti.
- (10) JOKIŲ AGENTŲ, JOKIŲ TARPININKŲ, JOKIŲ APSIŠAUKĖLIŲ PRAŠOME NESIVARGINTI⁵.
- (11) Brokeriu prašom neskambinti.
- (12) Agentų prašau netrukdyti!
- (13) Nekilnojamo turto brokeriai prašytume nesikreipti.
- (14) Parduoda savininkas. NT brokerių prašyčiau netrukdyti.
- (15) Parduoda savininkas, nekilnojamojo turto agentūrų paprašysiu neskambinti.
- (16) Prašymas NT tarpininkams - nesiūlyti savo paslaugų.

Prašymo raišką su performatyviu veiksmažodžiu *prašome / prašom, prašau* ir daiktavardžiu *prašymas* galima laikyti neutralia, tačiau performatyvinio veiksmažodžio tariamosios nuosakos formos *prašyčiau* ir *prašytume* „turi nuolankumo, maldavimo atspalvį“ (Čepaitienė 2007, 157), o būsimąjo laiko viena-skaitos 1-ojo asmens forma *paprašysiu* taip pat rodo šiokią tokią adresanto kuklumą, nedrąsą, reiškiant prašymą (plg. Čepaitienė 2007, 158). Iš pateiktų pavyzdžių išsiskiria 10-as vartosenos pavyzdys, kurį, nors ir vartojamas performatyvinis veiksmažodis *prašome*, derėtų laikyti nemandagiu: adresantas pasirenka negatyvumą adresato atžvilgiu rodantį daiktavardį *apsišaukėlis, -ė*, todėl komunikacinė adresanto intencija yra ne tik išreikšti prašymą, bet ir sumenkinti adresatą.

Tokie prašymai su performatyviniais veiksmažodžiais kartais praplečiami fakultatyviniais komponentais, t. y. prieveiksmiais, sustiprinančiais prašymo raiškos ekspresyvumą (Čepaitienė 2007, 163). Dažniausiai įterpiamas prieveiks-

⁴ Aukštųjų mokyklų studentų tyrimas parodė priešingai: lietuvių prašymai dažniausiai buvo reiškiama liepiamosios nuosakos konstrukcijomis (79,5 %), o eksplcitiniai performatyvai – reti (4,7 %) (Hilbig 2010, 220).

⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurie prašymai NT skelbimuose rašomi didžiosiomis raidėmis. Daugelis adresantų pasirenka didžiąsias raides veikiausiai dėl to, kad nori atkreipti adresato dėmesį į prašymą. Kita vertus, tokia vartoseną gali būti komunikaciškai dviprasmiška: dažniausiai didžiosios raidės rodo adresanto susierzinimą, pyktį; toks tekstas paprastai suvokiamas kaip šaukimas (Heath 2018, 4). Šiai rašybai pavadinti buvo sukurtas ir abstraktesnis terminas (Baym 2015) – „liepsnojimas“ (anglų k. *flaming*), aprėpiantis visus pranešimus, kuriuose keikiamasi, įžeidinėjama, kurie apskritai turi neigiamą poveikį (Heath 2018, 4).

mis *maloniai* (9 %; 46) ir *labai* (4,9 %; 25), itin retai vartojami – *mandagiai* (0,2 %; 1), *draugiškai* (0,2 %; 1) ir *griežtai* (0,2 %; 1):

(17) AGENTŲ MALONIAI (!!!) PRAŠOME NETRUKDYTI.

(18) Tarpininkų maloniai prašome netrukdyti.

(19) NT brokerių labai prašau netrukdyti.

(20) Brokerių mandagiai prašau netrukdyti.

(21) Draugiškai prašome brokerių neskambinti.

(22) BROKERIŲ GRIEŽTAI PRAŠOME NESIKREIPTI.

22-ame pavyzdyje įterptas prievoksmsis *griežtai* rodo reiklų, tvirtą prašymą, turi įsakmumo atspalvį. Tiesa, 17-ame pavyzdyje, nors ir vartojamas teigiamos semantikos prievoksmsis *maloniai*, taip pat galima įžvelgti šią tokį įsakmumą, kurį sustiprina trijų šauktukų vartoseną.

Gerokai mažiau rasta imperatyvų (14,1 %; 87) su liepiamosios nuosakos veiksmožodžiu (57,5 %; 50) ir bendratimi (42,5 %; 37), pvz.:

(23) BE TARPININKŲ, būkite malonūs negaiškite laiko.

(24) BROKERIAI NESKAMBINKITE!!!!!!!!!! Butą parduoda savininkas.

(25) NT BROKERIŲ PASLAUGOS NEDOMINA! < --- nežinau, kaip dar aiškiau parašyti, nu nebeskambinkit :D

(26) Brokeriai, brokerių asistentai, brokerių tarpininkai NESKAMBINTI.

(27) Skambinti nuo 10 val., nekilnojamo turto brokeriams neskambinti jokiais atvejais.

Imperatyvus tonas parodo, kad „adresantas paprastai jaučiasi esąs viršesnis už adresatą, turįs tam tikrų galių“ (Čepaitienė 2007, 147; dar žr. Gao 1999, 73), todėl tarp komunikantų susiformuoja vertikalūs santykiai (dar žr. Čepaitienė 2007, 70), suteikiantys galimybę NT savininkams rinktis agresyviąją aktą (dar žr. Gudavičienė 2006, 63). Be to, liepimas parodo, kad adresantas, priešingai nei prašydamas, yra „įsitikinęs, kad adresatas atliks veiksmą, kad jis neturi pasirinkimo galimybės“ (Čepaitienė 2007, 148), kita vertus, esama nuomonių, kad „liepiamosios nuosakos formos yra nemandagiausias, labai netaktiškas būdas prašyti, ir jas vartojant padidėja tikimybė, jog adresatas prašymo nepatenkins“ (Hilbig 2010, 56).

NT skelbimų portale rastas vienintelis šnekos aktas, kuriame, siekiant sustiprinti liepimo raiškos ekspresyvumą, vartojamas prievoksmsis *griežtai* (1,1 %; 1):

(28) 86***** agentam, brokeriam griežtai netrukdyti ramybės!

ARD rasta pavienių skelbimų, kuriuose derinami keli T strategijos tipai (1,8 %; 11), t. y. eksplcitiniai performatyvai + imperatyvai (90,9 %; 10) ir noro konstatavimai + eksplcitiniai performatyvai (9,1 %; 1):

- (29) NT brokerius labai prašome paslaugų nesūlyti. Taupykite savo ir mūsų laiką.
- (30) Parduodamas be tarpininkų. Labai prašome NT brokerių neskambinti ir nesūlyti savo paslaugų, branginkite mūsų ir Jūsų laiką. Ačiū.
- (31) Brokeriai, prasom griežtai - netrugdykit musu laiko, ieskokit auku kitur.
- (32) Norėčiau rasti šeiminkus tiesiogiai, tad tarpininkų prašau neskambinti.

NT skelbimuose, kuriuose fiksuoti mišrūs prašymai, linkstama vartoti prieveiksnius *labai* (45,5 %; 5), *maloniai* (9 %; 1), *mandagiai* (9 %; 1) ir *griežtai* (9 %; 1). Beje, 31-ą pavyzdį galima laikyti nemandagiu, nes įsakmų prašymą dar labiau sustiprina prieveiksmis *griežtai*, be to, pasirenkamas disfemizmas *auka* (plg. šiame kontekste tinkamą neutralų žodį *klientas*, -ė; dar žr. Jakimovienė 2017, 14, 18), kuris suteikia neigiamą emocinį atspalvį ir įžeidžia NT specialistus (adresantas neigiamai įvertina NT tarpininkų darbą).

Visai mažai rasta kvietimų (0,5 %; 3), (ne)reikiamybės (0,3 %; 2) ir noro konstatavimų (0,2 %; 1), pvz.:

- (33) Brokerius ir kitus tarpininkus kviečiame bendradarbiauti parduodant šį turtą.
- (34) Agentai kviečiami tik jei turi konkretų pirkėją.
- (35) turto brokeriui nereikia skambinti.....!
- (36) Mieli NT brokeriai, labai norėtume, kad mums neskambintumėte. Esant poreikiui susisieksime patys, internetu ir telefonu naudotis mokame, ačiū.

ARD pateikti NT skelbimai rodo, kad lietuviams priimtinausia prašyti, vartojant performatyvinę veiksmažodį *prašyti* (įvairių asmenų, nuosakų, laikų formų) (83,1 %; 512); įsakmių prašymų, kai adresantas rodo aukštesnę socialinę poziciją, rasta palyginti nedaug (14,1 %; 87).

NN prašymų rasta labai mažai (0,5 %; 5):

- (37) PARDUODA savininkė Rūta (NT brokerių veikla puikiai žinoma)
- (38) Parduoda savininkas, todėl brokeriams iš anksto padėkosiu už „ramybę“.
- (39) Ypač dėkoju brokeriams už tai, kad neskambinate ir netrukdote nei savo nei mūsų laiko!

Tai yra netiesioginiai prašymai, kurie pateikiami kaip užuominos⁶, todėl adresantui dažniausiai reikia papildomų pastangų dekoduoti tokius prašymus (dar žr. Hassall 1999, 587; Bataller 2010, 166). 38-as pavyzdys iš kitų išsiskiria tuo, kad čia netiesioginis prašymas pateikiamas, ironizuojant NT specialistus. Galima daryti prielaidą, kad adresantas net nesitiki, kad į jo prašymą bus atsižvelgta, todėl rašo ironiškai.

Vidinės prašymų branduolių modifikacijos

Pagrindinį prašymo aktą (branduolį) (anglų k. *head act*) NT skelbimų portale dažniausiai papildo įvairios vidinės modifikacijos, skirstomos į: 1) leksines, frazines ir 2) morfologines, sintaksines.

Daugiausia rasta prašymo žymeklių. Daugiau nei pusę (52,3 %; 523) visų NT skelbimų sudaro T strategijos tipai: eksplcitiniai performatyvai ir mišrūs, kuriuose vartojamas performatyvinis veiksmožodis *prašyti*.

Nedaug rasta sąšvelnių – kalbos priemonių, kurios „skirtos adresantui apsidrausti nuo įvaizdžiui grėsmingo šnekos akto galimų neigiamų padarinių, sušvelninti ilokucinę jo galią, sumažinti primygtinumą“ (Hilbig 2010, 104; dar apie šį lietuvių kalbos naujadarą žr. *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyną* (toliau – ND). NT skelbimuose, T strategijos eksplcitinių performatyvų ir imperatyvų tekstuose, aptikta negausi vieno tipo sąšvelnių – jausmaženklų – vartoseną (1,1 %; 11). Duomenyne *jausmaženklis* apibrėžiamas kaip „elektroninėje komunikacijoje (trumposiose telefono žinutėse, el. laiškuose, interneto forumuose ir pan.) vartojamas grafinis ženklas ar jų derinys įvairiems jausmams reikšti“ (dar žr. Sabonytė 2017, 6–7; Gerikaitė 2020, 157). ARD paplitęs *šypsniukas*, kuris ND apibrėžiamas kaip „šypseną reiškiantis jausmaženklis elektroninėje komunikacijoje“, pvz.:

(40) ***Pastaba: NT agentai, prašome nesikreipti :)

(41) TARPININKAI NESKAMBINKITE :)

Tokie jausmaženkliai sušvelnina prašymo toną (plg. Sabonytė 2017, 8), rodo prielankumą, draugiškumą adresatui, kitaip tariant, „padeda sukurti artimesnį ryšį“ (Gerikaitė 2020, 159). Nors jie gali atlikti ir sakinio pabaigos skyrybos ženklų funkciją (Sabonytė 2017, 15), labiau tikėtina, kad 40-ame ir 41-ame pavyzdžiuose jausmaženkliai sąmoningai vartojami kaip sąšvelniai, kurie rodo, kad

⁶ Užsienio kalbotyros veikaluose užuominos dar skirstomos į *švelniąsias* (anglų k. *mild hints*) ir *stipriąsias* (anglų k. *strong hints*) (dar žr. Blum-Kulka, Olshtain 1984, 202; Blum-Kulka 1987, 133; Gao 1999, 83–85).

šiuo atveju adresantas renkasi neoficialų, šiltesnį bendravimo stilių, t. y. *kontaktinio mandagumo strategiją*⁷.

Pažymėtina, kad mažiau rasta tokių pavyzdžių, kuriuose adresantas pavartoja ne šypsniuką, o besijuokiantį veidą:

(42) BE TARPININKŲ. PLEASE! :D NO MORE COLD CALLING :D

Šiame pavyzdyje vartojamas ne tik teigiamą emociją perteikiantis jausmaženklis, bet ir angliški intarpai (plg. lietuvių k. *Be tarpininkų. Prašau! :D Daugiau jokių šaltų skambučių :D*). 42-as pavyzdys unikalus tuo, kad tai yra vienintelis šnekos aktas, kuriame fiksuotas kodų kaitos⁸ (anglų k. *code-switching*) atvejis. Daugiau panašių pavyzdžių tiriamuoju laikotarpiu ARD nebuvo rasta. Šiuo atveju kodų kaita „sąmoningai panaudojama kaip stilistinės raiškos priemonė“ (Vaičekauskienė, Šmitaitė 2010, 118) – adresatui žaismingai, draugiškai perduodama referentinė informacija. Be to, parodoma, kad adresantas nusimano apie NT specialistų taikomas savo paslaugų siūlymo strategijas. Terminas *šaltas skambutis* (anglų k. *cold call*) – tai „nepageidaujamas skambutis rinkodaros tikslais, kai netikėtai paskambinus siūloma ką nors įsigyti“ (Černiuvienė 2014, 48; plg. apibrėžtis anglakalbiuose žodynuose: *Oxford Learner's Dictionaries* (toliau – OLD), *Merriam-Webster's Dictionary* (toliau – MWD)).

Vidinės leksinės ir frazinės modifikacijos tiriamuoju metu NT skelbimų portale nėra įvairios: daugiausia vartoti prašymo žymekliai (52,3 %; 523), nedaug rasta sąšvelnių (1,1 %; 11) – jausmaženklių.

Vidinių morfologinių ir sintaksinių modifikacijų (apie lietuvių kalboje skiriamas tokias modifikacijas dar žr. Hilbig 2010, 101–103) taip pat aptikta mažai (3,5 %; 22). ARD fiksuotos pavienės sudėtinių prijungiamųjų (3,2 %; 20; žr. 43–46 pavyzdžius) ir sujungiamųjų (0,3 %; 2; žr. 47-ą pavyzdį) sakinių konstrukcijos, pvz.:

(43) MIELI BROKERIAI, SUPRANTAME, KAD ESATE LABAI UŽSIĖMĖ IR TAUPOME JŪSŲ LAIKĄ, IŠ ANKSTO ATSAKOME Į JŪSŲ KLAUSIMUS, KAD NEREIKTŲ VARGINTIS IR SKAMBINTI:

1. NE PAGALBA NEREIKALINGA!
2. NE NEPERSIGALVOJOM.

⁷ „Kontaktinio mandagumo išorinė išraiška – neoficialumas, santykių šiltnamumas, kuriuos lemia giminytės ar draugystės ryšiai, todėl jiems paprastai būdingi horizontalūs simetriški bendravimo santykiai“ (Čepaitienė 2007, 25).

⁸ Tai „yra vienas iš dvikalbystės arba daugiakalbystės rezultatų, pakaitinis dviejų ar kelių kalbų, dialektų ar kalbos registrų, t. y. kodų, vartojimas toje pačioje kalbėjimo atkarpoje, t. y. disкурсе“ (Grumadienė 2006, 142).

3.NE NEGALITE MUMS PERSKAMBINTI VĖLIAU!

Tausokime vieni kitų laiką!

- (44) NT agentai skambinkite jei turite konkretų pirkėją.
- (45) P.P.S. Brokerių labai prašau netrukdyti, kai reikės, patys susisieksim, ačiū už supratimą.
- (46) Nekilnojamojo turto agentų prašau neskambinti, nes noriu pardavinėti butą pati.
- (47) Gerbiami NT brokeriai ir agentai, Jūsų paslaugos nedomina, todėl prašome neskambinti, taupykite vieni kitų laiką, iš anksto dėkojame už supratingumą.

44-ame pavyzdyje semantinis jungtukas *jei* nurodo sąlygą, 45-ame pavyzdyje toks pat jungtukas *kai* – laiką, o 46-ame pavyzdyje semantinis jungtukas *nes* – priešastį (dar žr. Drukteinis 2020, 113). 47-ame sudėtiniame sujungiamajame sakinyje vartojamas jungtukas *todėl* rodo paremiamąjį, aiškinamąjį santykį (dar žr. Drukteinis 2020, 131). Iš pateiktų negausių pavyzdžių matyti, kad NT skelbimuose sudėtingesnės lingvistinės konstrukcijos, pvz., sudėtiniai prijungiamieji sakiniai (3,2 %; 20) arba sudėtiniai sujungiamieji sakiniai (0,3 %; 2), pasirenkamos retais atvejais. ARD vyrauja vientisiniai sakiniai, rašoma trumpai, glaustai.

Išorinės prašymų branduolių modifikacijos

Išorinės prašymo branduolio modifikacijos „yra papildomai jį paremiantys semantiniai komponentai, vartojami už pagrindinio prašymo akto ribų“ (Hilbig 2010, 106). Tai gali būti, pvz., dėmesys adresatui, parengiamieji teiginiai, atsiprašymai, pasiteisinimai, pagrindimai, pažadai, pasiūlymai ir kt. (plačiau apie visas žr. Hilbig 2010, 106–110).

NT skelbimuose daugiausia rasta parengiamųjų teiginių (14,3 %; 143), t. y. pirmiausia adresantas siekia paruošti, nuteikti adresatą (pvz., pareiškama, kad adresato pagalba nereikalinga ir pan.) ir tik po to pateikti prašymą, pvz.:

- (48) Parduoda savininkai. Tarpininkams neskambinti.
- (49) Butas parduodamas tiesiogiai iš šeimininkų, NT brokerių prašome netrukdyti.
- (50) Butas parduodamas iš pirmų rankų (savininkų). NT brokerių prašome netrukdyti.
- (51) Tarpininkų paslaugos nėra reikalingos, prašome neskambinti - taupykite vieni kitų laiką.

- (52) NT agentų paslaugos nedomina – prašome gerbti savininko sprendimą butą parduoti patiems.
(53) Tarpininkų pagalbos nereikia, prašau netrukdyti!

Surinkti duomenys atskleidžia, kad NT skelbimų parengiamieji teiginiai linke šabloniškėti (vyrauja konstatyvams būdingos sakinių konstrukcijos, kurios šiuo-kart nebekartojamos).

Bene perpus mažiau rasta išankstinio dėkingumo raiškos (6,7 %; 67):

- (54) Prašau NT agentūrų ir brokerių neskambinti. Ačiū.
(55) Brokerių prašom nesiūlyti savo paslaugų ir netrukdyti. BDAR⁹ galioja ir telefonu skambučiams. Ačiū už supratingumą.
(56) NT brokeriai ir tarpininkai nesiūlykite paslaugų. Ačiū labai.
(57) Gerbiamieji tarpininkai/brokeriai, prašome netrukdyti. Dėkui už supratingumą.
(58) PASTABA: brokeriai neskambinkit. Dėkui.
(59) Tarpininkų prašome neskambinti. Dėkojame už supratingumą :)
(60) NT brokeriams iš anksto noriu padėkoti už triūsą ir dėmesį ir prašau nesikreipti, norinčius primygtinai pasisiūlyti prašau atkreipti dėmesį į GDPR¹⁰ reikalavimus ir gerbti mano iš anksto nurodytą sąlygą.

Nustatyta, kad 9,6 % visų eksplicitinių performatyvų sudaro prašymo ir iš-ankstinio dėkingumo raiška (49); 16,1 % visų imperatyvų sudaro liepimo ir iš-ankstinio dėkingumo raiška (14), vadinasi, nors ir retai, tačiau įsąkmų toną links-tama sušvelninti padėkojant. Beje, 60-ame pavyzdyje „padėka pasakoma tarsi noras“ (Čepaitienė 2014, 4).

Išanalizavus tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad dažniausiai dėkojant vartojamas jaustukas *ačiū*¹¹ (71,6 %; 48) (plg. Čepaitienė 2014, 2), kiek rečiau – performa-tyvinis veiksmožodis *dėkoti* (14,9 %; 10) ir jo variantas *padėkoti* (3,1 %; 2) bei jaustukas *dėkui* (10,4 %; 7).

ARD nedaug rasta pagrindimų (2 %; 20), kuriais „adresantas paremia savo prašymą aiškindamas jo priežastis, jį pagrįsdamas“ (Hilbig 2010, 108), pvz.:

- (61) Nekilnojamojo turto agentų prašau neskambinti, nes noriu pardavinėti butą pati.

⁹ Į ND įtraukta naujai surta santrumpa BDAR (plg. anglų k. GDPR „General Data Protection Regulation“), apibrėžiama kaip „Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas“.

¹⁰ Žr. 9 išnašą.

¹¹ Čia ir kitur skaičiuota kartu su modifikuotomis formomis (pvz., *ačiū už supratimą*) ir fakultatyviniais komponentais (pvz., *prieveiksmiu labai*).

- (62) NT agentų prašau netrukdyti, sutarčių nepasirašinėsiu.
- (63) BROKERIAI PRAŠAU NEGAIŠKITE MANO IR SAVO LAIKO, TURIME SAVO BROKERIUS.
- (64) Brokieriai prašau neskambinkite, jau radome, kas mus atstovaus. Ačiū.
- (65) AGENTŪROS – PRAŠOME NESIKREIPTI, JŪSŲ PASLAUGOS NE-DOMINA.

Visai mažai rasta apeliacijų į adresato gerumą (0,2 %; 2):

- (66) BE TARPININKŲ, būkite malonūs negaiškite laiko.
- (67) BUTAS PARDUODAMAS BE TARPININKŲ (MIELI BROKERIAI, PRIREIKUS JAU TURIM KAS GALĖTŲ PADĖTI, BŪKIT GERI NESKAMBINKIT).

Tiek pat nedaug aptikta ir ironijos atvejų (0,2 %; 2), kurie šiame tekste jau buvo minėti:

- (68) Parduoda savininkas, todėl brokeriams iš anksto padėkosiu už „ramybę“.
- (69) Mielie NT brokeriai, labai norėtume, kad mums neskambintumėte. Esant poreikiui susisieksime patys, internetu ir telefonu naudotis mokame, ačiū.

Galima daryti prielaidą, kad 69-ame pavyzdyje itin mandagų prašymą šiek tiek susilpnina švelni ironija.

Įvairuojančios kreipinių formos NT skelbimuose

Surinkus empirinę medžiagą, buvo apskaičiuota, kad 984 NT skelbimuose į tarpininkus kreipiamasi (ne)tiesiogiai¹² (žr. 2 lentelę).

¹² Tiesiogiai reiškiami kreipiniai yra tikrinių arba bendrinių daiktavardžių šauksmininkas, o netiesiogiai – kitų linksnių formos. Kaip rodo parlamentinio diskurso analizė, „netiesioginis kreipinys vartojamas, kai kalbėtojas tiesiog vengia asmeniško ir tiesioginio santykio su savo adresatu“ (Petrošiūtė 2014, 51).

Kreipinių formos, fiksuotos NT skelbimų portale *Aruodas.lt*

Kreipiniai	abs. sk.	proc.	Apibrėžtis Lietuvos Respublikos terminų banke (toliau – LRTB)	Statusas LRTB
Mišrūs	257	26,2 %	–	–
Tarpininkas, –ė	210	21,4 %	„fizinis ar juridinis asmuo (įmonė), nuolat tarpininkaujantis kitiems asmenims, kurie sudaro sandorius, ar tokius sandorius sudarinėjantis jų vardu“	teiktinas
Brokeris, –ė	180	18,3 %	„asmuo, neturintis prekės savininko teisių. Jo pagrindinė funkcija yra suvesti pirkėją ir pardavėją, padėti jiems susitarti“	teiktinas
NT brokeris, –ė	105	10,7 %	–	–
NT agentas, –ė	84	8,5 %	–	–
Agentas, –ė	72	7,3 %	„asmuo, neturintis prekės savininko teisių. Jo pagrindinė funkcija atstovauti pirkėjui ar pardavėjui ilgesnį laiką“	teiktinas
Agentūra	22	2,2 %	„tarpininko įstaiga (organizacija), teikianti tam tikras paslaugas; taip pat kurios nors įmonės (užsienio firmos) atstovybė“	teiktinas
NT tarpininkas, –ė	17	1,7 %	–	–
NT agentūra	15	1,5 %	–	–
Pardavimo agentas, –ė	8	0,8 %	„asmuo, pagal sutartį parduodantis visas gamintojo prekes, turintis teisę spręsti klausimus, susijusius su kainomis, pardavimo sąlygomis ir prekių pristatymo terminais“	teiktinas
NT pardavimų tarpininkas, –ė	2	0,2 %	–	–
NT vadybininkas, –ė	2	0,2 %	„asmuo, kuris tarpininkauja perkant, parduodant ir nuomojant nekilnojamąjį turtą“	teiktinas
Apsišaukėlis, –ė	1	0,1 %	–	–

Kreipiniai	abs. sk.	proc.	Apibrėžtis Lietuvos Respublikos terminų banke (toliau – LRTB)	Statusas LRTB
Brokerių asistentas, -ė / brokerių tarpininkas, -ė	1	0,1 %	–	–
Butų pardavimo / NT ekspertas, -ė	1	0,1 %	–	–
Kolega	1	0,1 %	–	–
NT atstovas, -ė	1	0,1 %	–	–
NT prekybos tarpininkas, -ė	1	0,1 %	–	–
Pardavimo brokeris, -ė	1	0,1 %	–	–
Tarpininkautojas, -a*	1	0,1 %	–	–
Turto agentas, -ė	1	0,1 %	–	–
Turto brokeris, -ė	1	0,1 %	–	–

* Žodis *tarpininkautojas* įtrauktas į „Lietuvių kalbos žodyną“ (toliau – LKŽe) ir „Bendrinės lietuvių kalbos žodyno“ (toliau – BLKŽ) antraštyną.

Daugiausia rasta skelbimų (26,2 %; 257), kuriuose į adresatą kreipiamasi mišriai, pvz.:

- (70) NT agentų, brokerių ir tarpininkų paslaugos nepageidaujamos!
- (71) Butą parduoda savininkai. Domina keitimas į namą Vilniaus rajone ne daugiau kaip 30 km nuo Vilniaus.
NT agentų/brokerių prašytume neskambinti. Ačiū už supratingumą!
- (72) TARPININKŲ, BROKERIŲ IR BUTŲ PARDAVIMO EKSPERTŲ PRAŠAU NEGAIŠTI MANO IR JŪSŲ LAIKO IR NESKAMBINTI.
- (73) Tarpininkų, pardavimo brokerių ir pan. – prašome netrukdyti.
- (74) Brokeriai, brokerių asistentai, brokerių tarpininkai NESKAMBINTI.

Pavyzdžiai rodo, kad kreipiniai vartojami sinonimiškai, nes a) adresantas nežino ar neapsisprendžia, kurį vieną kreipinį reikėtų pasirinkti, arba b) sąmoningai kreipiasi į platesnę auditoriją, kad jo prašymas pasiektų visus NT specialistus.

NT skelbimuose vyrauja vienažodžiai, LRTB teiktini terminai *tarpininkas*, *-ė* (21,4 %; 210) ir *brokeris*, *-ė* (18,3 %; 180); kiek mažiau rasta termino *agentas*, *-ė* (7,3 %; 72) pavyzdžių:

- (75) TARPININKAI NESKAMBINKITE :)
- (76) P.S. brokeriai prašome nerašykite - nedomina.
- (77) Agentai! Prašau beprasmiškai netrukdyti :).

ARD dažnai vartojamas ir keliažodis kreipinys *nekilnojamojo turto brokeris*, *-ė* (10,7 %; 105) arba *nekilnojamojo turto agentas*, *-ė* (8,5 %; 84), rečiau – *nekilnojamojo turto tarpininkas*, *-ė* (1,7 %; 17), pvz.:

- (78) BUTĄ PARDUODA SAVININKAS (nek. turto brokeriai prašom neskambinti)
- (79) Butas parduodamas be tarpininkų - nekilnojamo turto brokeriai tikrai nesivarginkite.
- (80) NT brokerių prašau neskambinti.
- (81) NT Agentų prašome nesikreipti! Butą parduoda privatus asmuo.
- (82) Nekilnojamojo turto agentų prašau neskambinti, nes noriu pardavinėti butą pati.
- (83) NT tarpininkų prašau netrukdyti!!!

Akiivaizdu, kad veikia kalbos ekonomiškumo principas (dar žr. Blažinskaitė 2004, 58) – ilgesnį, keliažodį kreipinį linkstama trumpinti.

ARD taip pat fiksuota pavienių skelbimų su retais kreipiniais:

- (84) Pardavimo agentų prašome neskambinti.
- (85) NT pardavimo tarpininkų pagalba nereikalinga, Maloniai prašome tarpininkams neskambinti!
- (86) NT vadybininkų prašau neskambinti.
- (87) Parduoda agentas, kolegų, prašau, neskambinti.
- (88) NT ATSTOVŲ PASLAUGOS NEDOMINA.
- (89) Nekilnojamo turto prekybos tarpininkų prašome neskambinti.
- (90) Tarpininkautojų prašau savo paslaugų nesiūlyti, nebent atstovaujate klientą, kuriam ieškote buto.
- (91) Turto agentų prašome netrukdyti.
- (92) turto brokeriui nereikia skambinti.....!

NT skelbimų prašymų analizė parodė, kad prie kreipinių adresantai nėra linkę pridėti pagarbą, prielankumą rodančių pažyminių (dar žr. Gudavičienė 2006, 64; Čepaitienė 2007, 84–93; Girčienė 2013, 613–621): rasta pavienių skelbimų su pažyminiais *mielasis, -oji* (1,1 %; 11) ir *gerbiamasis, -oji*¹³ (1 %; 10), pvz.:

- (93) Mielai brokeriai, jūsų paslaugos nereikalingos ir prašome neskambinti.
- (94) Gerbiami brokeriai, vertiname Jūsų pastangas ir įgūdžius, tačiau Jūsų paslaugos šiuo atveju tikrai nėra reikalingos. Ačiū už supratingumą.

NT skelbimų portale ARD vartojami kreipiniai atskleidė, kad adresantai pirmenybę teikia „kalbos požiūriu taupiams“ (Hilbig 2008, 12) kreipiniams, pvz., *tarpininkas, -ė* (21,4 %; 210), *brokeris, -ė* (18,3 %; 180) ir *agentas, -ė* (7,3 %; 72), prie kurių nėra linkstama pridėti pagarbą, prielankumą rodančių pažyminių. Daugiausia rasta skelbimų, kuriuose į adresatą kreipiamasi mišriai (26,2 %; 257).

Nors manoma, kad svetimšaliai ir patys tautiečiai lietuvius laiko nemandagiais (ypač kritikuojamas bendravimas su nepažįstamaisiais viešumoje) (Hilbig 2008, 8), vis dėlto rašytinės lietuvių kalbos (tiksliau, jos dalies – NT skelbimų) tyrimas parodė, kad lietuviai yra mandagūs: dažniausiai į adresatą (NT specialistą) kreipiamasi pagarbiai (NT skelbimuose vartojami neutralūs kreipiniai, pvz., *tarpininkas, -ė, brokeris, -ė, nekilnojamojo turto agentas, -ė* ir daugelis kt.), be to, prašoma tiesiogiai (61,6 %; 616), vartojant leksinius mandagumo žymeklius (83,1 %; 512) (pvz., *prašome / prašom, prašau, prašytume, prašyčiau, paprašysiu* ir kt.), ir nevengiama iš anksto padėkoti (9,6 %; 49). Rašytiniuose NT skelbimų prašymuose lietuviai linkę į distancinį mandagumą, t. y. bendrauja oficialiai, pagarbiai.

Išvados

1. NT skelbimų portalo *Aruodas.lt* empirinė medžiaga, kurią sudaro 1 000 šnekos aktų, rinktų nuo 2020 m. balandžio 6 d. iki 2021 m. gegužės 30 d., parodė, kad lietuviams rašytiniuose NT skelbimuose priimtinausia prašyti tiesiogiai. Daugumą (61,6 %; 616) skelbimų sudaro tiesioginiai prašymai (anglų k. *direct requests*), nekonvencionaliai netiesioginių (anglų k. *non-conventionally indirect requests*) prašymų rasta labai mažai (0,5 %; 5), o konvencionaliai netiesioginių (anglų k. *conventionally indirect requests*) prašymų tiriamuoju laikotarpiu iš viso nerasta.

¹³ Jei adresantas renkasi pažyminį *gerbiamasis, -ioji*, akivaizdu, kad jis nori išlaikyti oficialų bendravimo stilių, t. y. renkasi *distancinio mandagumo strategiją*. „*Distancinio mandagumo išorinė išraiška* būtų oficialumas, pagarbumas, bendravimas pagal socialinį statusą, visuomeninę padėtį atitinkančias normas, kitaip tariant, tai toks bendravimas, kur adresantas pripažįsta adresato viršenybę, todėl klostosi vertikalūs, asimetriški santykiai“ (Čepaitienė 2007, 25).

2. Tiesioginiai prašymai, pateikti portale *Aruodas.lt*, smulkiau pagal produktyvumą skyla į penkis tipus: eksplicitiniai performatyvai (83,1 %; 512), imperatyvai (14,1 %; 87), mišrūs (1,8 %; 11), t. y. eksplicitiniai performatyvai + imperatyvai (90,9 %; 10) ir noro konstatavimai + eksplicitiniai performatyvai (9,1 %; 1), kvietimai (0,5 %; 3), (ne)reikiamybės konstatavimai (0,3 %; 2) ir noro konstatavimai (0,2 %; 1).
3. NT skelbimų portale *Aruodas.lt* vyrauja eksplicitiniai performatyvai (83,1 %; 512) su performatyviu veiksmažodžiu *prašome / prašom* (61,3 %; 314), *prašau* (36,1 %; 185), *prašytume* (0,8 %; 4), *prašyčiau* (0,2 %; 1), *paprašysiu* (0,2 %; 1) ir bendrašakniu prašymą reiškiančiu daiktavardžiu *prašymas* (1,4 %; 7). Tokie prašymai kartais praplečiami fakultatyviniais komponentais – prieveiksmiais, iš kurių dažniausiai vartojami *maloniai* (9 %; 46) ir *labai* (4,9 %; 25).
4. Vidinės leksinės ir frazinės modifikacijos tiriamuoju metu NT skelbimų portale nėra įvairios: daugiausia vartoti prašymo žymekliai (52,3 %; 523), nedaug rasta sąšvelnių (1,1 %; 11) – jausmaženklių, kurie rodo, kad adresantas renkasi neoficialų, šiltesnį bendravimo stilių, t. y. kontaktinio mandagumo strategiją.
5. NT skelbimuose sudėtingesnės lingvistinės konstrukcijos, pvz., sudėtiniai prijungiamieji sakiniai (3,2 %; 20) arba sudėtiniai sujungiamieji sakiniai (0,3 %; 2), pasirenkamos retais atvejais. Portale *Aruodas.lt* vyrauja vientisiniai sakiniai, rašoma trumpai, glaustai.
6. NT skelbimuose aptikta ne tik vidinių, bet ir išorinių prašymų branduolių modifikacijų, iš kurių dominuoja parengiamieji teiginiai (14,3 %; 143) ir išankstinio dėkingumo raiška (6,7 %; 67). Išanalizavus tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad dažniausiai dėkojant vartojamas jaustukas *ačiū* (71,6 %; 48), kiek rečiau – performatyvinis veiksmažodis *dėkoti* (14,9 %; 10) ir jo variantas *padėkoti* (3,1 %; 2) bei jaustukas *dėkui* (10,4 %; 7). Nedaug rasta pagrindimų (2 %; 20), visai mažai apeliacijų į adresato gerumą (0,2 %; 2) ir ironijos atvejų (0,2 %; 2).
7. NT skelbimų portale *Aruodas.lt* vyrauja *Lietuvos Respublikos terminų banke* teiktini terminai, pvz., *tarpininkas*, *-ė* (21,4 %; 210), *brokeris*, *-ė* (18,3 %; 180) ir *agentas*, *-ė* (7,3 %; 72), prie kurių nėra linkstama pridėti pagarbą, prielankumą rodančių pažyminių. Daugiausia rasta skelbimų, kuriuose į adresatą kreipiamasi mišriai (26,2 %; 257). Nors šiame portale fiksuoti ir keliažodžiai kreipiniai, pvz., *nekilnojamojo turto brokeris*, *-ė* (10,7 %; 105), *nekilnojamojo turto agentas*, *-ė* (8,5 %; 84), *nekilnojamojo turto tarpininkas*, *-ė* (1,7 %; 17), tačiau dėl kalbos ekonomiškumo principo ilgesnį, keliažodį kreipinį linkstama trumpinti.

8. Nemažą dalį empirinės medžiagos sudaro konstatyvai (37,9 %; 379), t. y. konstatuojamieji sakiniai, kurie atlieka referentinę funkciją ir kalbinio mandagumo požiūriu yra neutralūs. Konstatyvams būdinga šabloniška raiška, pvz., *brokerių paslaugos nedomina* (11,6 %; 44); *butas parduodamas be tarpininkų* (8,2 %; 31); *tarpininkų paslaugos nedomina* (8,4 %; 32); *agentai nepageidaujami* (7,4 %; 28); *brokerių skambučiai nepageidaujami* (4 %; 15) ir kt.
9. Apibendrinant šį rašytinės lietuvių kalbos (tiksliau, jos dalies – NT skelbimų) tyrimą, galima teigti, kad lietuviai linkę į distancinį mandagumą, t. y. bendrauja oficialiai, pagarbiai. Portale *Aruodas.lt*, kreipiantis į NT specialistus, lietuviams priimtinausia prašyti tiesiogiai, vartojant leksinius mandagumo žymeklius. Šio tyrimo duomenys leidžia manyti, kad lietuviai, bendraudami su nepažįstamaisiais viešumoje, yra mandagūs, nes rašytiniame diskurse, kai tarp komunikantų nėra glaudžių tarpusavio santykių, adresantas galėtų laisviau rinktis įvairias prašymų strategijas ir nepaisyti mandagumo priemonių.

Literatūra ir šaltiniai

- ARD – *Aruodas.lt*. Prieiga internete: <https://www.aruodas.lt/>.
- Bataller 2010 – Rebeca Bataller. Making a request for a service in Spanish: Pragmatic development in the study abroad setting. *Foreign Language Annals*, 43 (1), 160–175.
- Bilbow 1995 – Grahame Bilbow. Requesting strategies in the cross-cultural business meeting. *Pragmatics*, 5 (1), 45–55. Prieiga internete: <https://journals.linguisticsociety.org/elanguage/pragmatics/article/download/202/202-481-1-PB.pdf>.
- Blažinskaitė 2004 – Dalia Blažinskaitė. Naujadarai ir perdirbiniai reklamoje. *Kalbos kultūra*, 77, 56–65.
- BLKŽ – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. Danutė Liutkevičienė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas/>.
- Blum-Kulka 1987 – Shoshana Blum-Kulka. Indirectness and politeness in requests: same or different? *Journal of Pragmatics*, 11, 131–146.
- Blum-Kulka, Olshtain 1984 – Shoshana Blum-Kulka, Elite Olshtain. Requests and apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). *Applied Linguistics*, 5 (3), 196–213.
- Brown, Levinson (1987) [1978] – Penelope Brown, Stephen Levinson. *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burgucu-Tazegül, Han, Engin 2016 – Assiye Burgucu-Tazegül, Turgay Han, Ali Engin. Pragmatic failure of Turkish EFL learners in request emails to their professors. *International Education Studies*, 9 (10), 105–115. Prieiga internete: <https://doi.org/10.5539/ies.v9n10p105>.
- Cook, Liddicoat 2002 – Misty Cook, Anthony J. Liddicoat. The development of comprehension in interlanguage pragmatics: The case of request strategies in English. *Australian Review of Applied Linguistics*, 25 (1), 19–39.
- Čepaitienė 2007 – Giedrė Čepaitienė. *Lietuvių kalbos etiketas: semantika ir pragmatika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
- Čepaitienė 2013 – Giedrė Čepaitienė. Dėl termino *lingvistinis mandagumas*. *Bendrinė kalba*, 86, 309–310. Prieiga internete: <http://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/224/290>.

- Čepaitienė 2014 – Giedrė Čepaitienė. Padėkos raiškos galimybės. *Bendrinė kalba*, 87, 1–9. Prieiga internete: <http://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/197/248>.
- Černiuvienė 2014 – Liucija Černiuvienė. J.-P. Vinay ir J. Darbelnet *Stylistique comparée du français et de l'anglais* (1958 m.): dabarties perspektyvos. *Vertimo studijos*, 7, 45–58. Prieiga internete: <https://doi.org/10.15388/VertStud.2014.7.10530>.
- Drukteinis 2020 – Albinas Drukteinis. *Lietuvių kalbos skyryba. Taisyklės, komentarai, patarimai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
- Febriani, Hanidar 2019 – Yemima Febriani, Sharifah Hanidar. Request Strategies in the American TV Series *Full House*. *Lexicon*, 6 (1), 51–58.
- Gao 1999 – Hong Gao. Features of request strategies in Chinese. *Working Papers*, 47, 73–86.
- Gerikaitė 2020 – Inga Gerikaitė. Jausmaženklų naudojimas įmonių komunikacijoje socialiniuose tinkluose. *Lietuvos aukštųjų mokyklų vadybos ir ekonomikos jaunųjų mokslininkų konferencijų darbai*, 23, 157–161. Prieiga internete: https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/127160/2/ISSN2538-6778_2020_V_23.PG_157-161.pdf.
- Girčienė 2013 – Jurgita Girčienė. Adresato įvardijimo raida. *Žmogus kalbos erdvėje*, 7, 613–621. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2013~1478552273073/J.04~2013~1478552273073.pdf>.
- Grumadienė 2006 – Laima Grumadienė. Kodų kaita lietuvių tarmėse. *Valoda. Valoda dažadu kultūru kontekstā*, XVI, 141–147.
- Gudavičienė 2006 – Eglė Gudavičienė. Direktyvai kaip ilokucinių aktų rūšis. *Lituanistica*, 67 (3), 60–68. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367152907520/J.04~2006~1367152907520.pdf>.
- Hassall 1999 – Tim Hassall. Request strategies in Indonesian. *Pragmatics*, 9 (4), 585–606. Prieiga internete: <https://www.jbe-platform.com/docserver/fulltext/prag.9.4.02has.pdf?expires=1624385273&id=id&accname=guest&checksum=E19F8A71FD7DDA46763943FF6AF00042>.
- Heath 2018 – Maria Heath. Orthography in social media: Pragmatic and prosodic interpretations of caps lock. *Proceedings of the Linguistic Society of America*, 3, 1–13. Prieiga internete: <https://doi.org/10.3765/plsa.v3i1.4350>.
- Hilbig 2008 – Inga Hilbig. Mandagumas kaip reliatyvus kalbinis, socialinis ir kultūrinis reiškinys. *Acta Linguistica Lithuanica*, 58, 1–15. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367165216394/J.04~2008~1367165216394.pdf>.
- Hilbig 2010 – Inga Hilbig. *Lietuvių ir anglų lingvistinis mandagumas: prašymai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Yazdanfar, Bonyadi 2016 – Shiler Yazdanfar, Alireza Bonyadi. Request strategies in everyday interactions of Persian and English speakers. *SAGE Open*, 1–11. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1177/2158244016679473>.
- Jakimovienė 2017 – Sigita Jakimovienė. (Ne)mandagumo raiška nusikaltimų diskurse: įvardijimo aspektas. *Lietuvių kalba*, 11, 1–22. Prieiga internete: <https://doi.org/10.15388/LK.2017.22552>.
- Jalilifar, Hashemian, Tabatabaee 2011 – Alireza Jalilifar, Mahmood Hashemian, Madine Tabatabaee. A cross-sectional study of Iranian EFL learners' request strategies. *Journal of Language Teaching and Research*, 2 (4), 790–803.
- Kamandulytė-Merfeldienė, Vainilavičiūtė 2018 – Laura Kamandulytė-Merfeldienė, Sandra Vainilavičiūtė. Positive and negative politeness in spoken Lithuanian. *Philologia Estonica Tallinnensis*, 3, 66–94. Prieiga internete: <https://doi.org/10.22601/PET.2018.03.03>.
- Katinaitė, Hilbig 2021 – Donata Katinaitė, Inga Hilbig. Lietuvių atsisakymai ir jų mandagumas. *Respectus Philologicus*, 39 (44), 58–72. Prieiga internete: <https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2020.39.44.77>.
- Kavaliauskaitė-Vilkinienė 2019 – Viktorija Kavaliauskaitė-Vilkinienė. Mandagumo šnekos aktai vaikų kalboje: pragmatinės klaidos ir įsisavinimas. *Taikomoji kalbotyra*, 12, 97–124. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/taikomojikalbotyra/article/view/17234/16402>.

- LKŽe 2018 – *Lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. Gertrūda Naktinienė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <https://ekalba.lt/lietuviu-kalbos-zodynas>.
- LRTB – *Lietuvos Respublikos terminų bankas*. Prieiga internete: <http://terminai.vlkk.lt/>.
- MWD – *Merriam-Webster's Dictionary*. Prieiga internete: <https://www.merriam-webster.com/>.
- ND – *Lietuvių kalbos naujajodžių duomenynas*. Tęstinis internetinis žinynas nuo 2011 m. Sud. Rita Miliūnaitė. Reng. Agnė Aleksaitė, Rita Miliūnaitė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <https://ekalba.lt/naujajodziai/>.
- ISBN 978-609-411-147-1. <https://doi.org/10.35321/neol>.
- OLD – *Oxford Learner's Dictionaries*. Prieiga internete: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.
- Petrošiūtė 2014 – Zoja Petrošiūtė. Parlamentinio diskurso analizė: kreipimosi raiškos kaita. *Parlamento studijos*, 17, 38–64.
- Ryvitytė 2011 – Birutė Ryvitytė. *Lingvistinės pragmatikos įvadas: mokomoji knyga*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Sabonytė 2017 – Regina Sabonytė. Dažniausių mimiką simbolizuojančių jausmaženklių funkcijos lietuviškame tekste. *Kalbų studijos*, 30, 5–17.
- Vaicekauskienė, Šmitaitė 2010 – Loreta Vaicekauskienė, Reda Šmitaitė. Anglų kalbos vartojimas ir kodų kaita Lietuvos televizijų reklamose. *Kalbotyra*, 62 (3), 108–125. Prieiga internete: <https://doi.org/10.15388/Klbt.2010.7647>.
- Zhang, Shin, Rue 2007 – Grace Zhang, Kyu Shin, Yong Ju Rue. Request strategies in Korean. *5th Biennial Korean Studies Association of Australasia Conference*, 112–119.

Agnė Aleksaitė

LINGUISTIC POLITENESS IN REAL ESTATE ADS: REQUESTS

Summary

The study of written Lithuanian language requests on the real estate (RE) classifieds portal *Aruodas.lt* and their politeness has shown that:

1. Lithuanians tend to make direct requests in RE classifieds. Most (646, or 61.6%) of the ads are direct requests, with non-conventionally direct requests far and between (5, or 0.5%); no conventionally indirect requests were found at all during the period covered by the study.
2. Depending on their productivity, direct requests on *Aruodas.lt* were further split into five types: explicit performatives (512, or 83.1%), imperatives (87, or 14.1%), mixed-type (11, or 1.8%), i.e. explicit performatives + imperatives (10, or 90.9%) and statements of want + explicit performatives (1, or 9.1%), invitations (3, or 0.5%), statements of (non)requirement (2, or 0.3%), and statements of want (1, or 0.2%).
3. The RE portal *Aruodas.lt* is dominated by explicit performatives (512, or 83.1%) with the performative verb *prašome/prrašom* ('please') (314,

- or 61.3%), *prašau* ('please') (185, or 36.1%), *prašytume* ('we would like') (4, or 0.8%), *prašyčiau* ('I would like') (1, or 0.2%), *paprašysiu* ('I will ask you') (1, or 0.2%), and the conjugate noun that signifies request *prašymas* ('[a] request') (7, or 1.4%). Such requests sometimes have facultative components added in the form of adverbs, the prevalent ones being *maloniai* ('kindly') (46, or 9%) and *labai* ('very much') (25, or 4.9%).
4. Internal lexical and phrasal modifications on the RE classifieds portal were not variegated during the period covered by the analysis, and primarily consisted of markers of request (523, or 52.3%), while instances of hedging (emojis signifying that the addresser was opting for an informal, warmer style of interaction), a strategy of contact politeness, were rather few (11, or 1.1%).
 5. When it comes to RE classifieds, intricate linguistic constructions, such as compound subordinate clauses (20, or 3.2%) or compound coordinate clauses (2, or 0.3%), are not the obvious choice. Sentences on the portal *Aruodas.lt* are predominantly simple, their style is brief and concise.
 6. Both internal and external modifications of request cores were found among the RE classifieds, which are dominated by preparatory statements (143, or 14.3%) and expressions of advance gratitude (67, or 6.7%). The data analysis revealed that the most prevalent expressions of gratitude are the interjection *ačiū* ('thank you') (48, or 71.6%), followed by the performative verb *dėkoti* ('[to] thank') (10, or 14.9%) and its form *padėkoti* (2, or 3.1%), as well as the interjection *dėkui* ('thanks') (7, or 10.4%). Cases of reasoning were scarce (20, or 2%), and appeals to the addressee's kindness and instances of irony were few (each amounting to 2, or 0.2%).
 7. The RE classifieds portal *Aruodas.lt* is dominated by terms from the Data-bank of Terminology of the Republic of Lithuania, such as *tarpininkas, -ė* ('intermediary') (210, or 21.4%), *brokeris, -ė* ('broker') (180, or 18.3%), and *agentas, -ė* ('agent') (72, or 7.3%), which are usually devoid of any attributes to express respect or amiability. Most classifieds address the target in a mixed manner (257, or 26.2%). Even though this portal has been found to feature addresses that consist of several words, such as *nekilnojamojo turto brokeris, -ė* ('real estate broker') (105, or 10.7%), *nekilnojamojo turto agentas, -ė* ('real estate agent') (84, or 8.5%), or *nekilnojamojo turto tarpininkas, -ė* ('real estate intermediary') (17, or 1.7%), for the sake of the economy of language, such addresses tend to be truncated.
 8. A lot of the empiric material consists of constatives (379, or 37.9%): constative sentences that perform a referential function and are neutral in terms of language politeness. Constatives usually have a standard ex-

pression, such as *brokerių paslaugos nedomina* ('not interested in broker service') (44, or 11.6%); *butas parduodamas be tarpininkų* ('apartment is being sold without brokerage') (31, or 8.2%); *tarpininkų paslaugos nedomina* ('not interested in intermediary services') (32, or 8.4%); *agentai nepageidaujami* ('no agents') (28, or 7.4%); *brokerių skambučiai nepageidaujami* ('no calls from brokers') (15, or 4%), and so on.

9. To sum up this study of the written Lithuanian language (or rather some of it, in the form of RE ads), Lithuanians can be said to lean towards politeness over distance, meaning that they are formal and respectful in their interactions. When addressing RE specialists on the portal *Aruodas.lt*, Lithuanians tend to be direct and use lexical markers of politeness in their requests. The data from this study suggest that when they interact with strangers in public Lithuanians tend to be polite, because written discourse with no close connection between the parties would allow the addresser more freedom to choose between different strategies of request, disregarding any instruments of politeness.